De kulturelle problemer er sat på dagsordenen. I det

arbejdsprogram, som vort parti vedtog straks efter befrielsen 1945, var der for første gang et særligt afsnit om de nærmest liggende kulturelle opgaver. Senere nedsattes et kulturudvalg med den særlige opgaves at undersøge mulighederne for en aktiv og sammenhængende kulturpolitik. Den første redegørelsen blev givet på kongressen i 1949, trykt i pjecen: "Vore kulturpgaver", og nu foreligger en dyberegående redegørelse i bogform: "Mennesket i centrum". Som allerede bemærket er det ikke en bog, der indeholder ordrer, men forslag til overvejelse og fri beslutning. Den er selv et led i en udvikling. Forhåbentlig vil det vise sig, at den bliver det, som dens forfattere har ønsket: et bidrag til en mere bevidst og aktiv kulturpolitik. Vi håber, at bogen, som De nu har modtaget, bliver brugt.

Er det nødvendigt med en sådan aktiv kulturpolitik? Ja, - af mange grunde.

Jo længere arbejderbevægelsen rykker frem, jo større betydning må den kulturelle sektor i dens arbejde nødvendigvis få. Vor bevægelse er nu af så omspændende karakter, at den har overtaget et meget betydeligt ansvar for kulturens vilkår og vækst i vort demokrati. Den kommende tids udvikling afhænger af vor indsats.

Det er unødvendigt overfor denne kongres at betone, hvad oplysning, intellektuel dygtiggørelse og fri kulturel tilegnelse betyder for hver enkelt: for arbejderen i hans daglige arbejde og som medborger i vort samfund - især som menneske. De, der her er forsamlede, ved, at arbejderbevægelsens tillidsmand før eller siden i lovgivning eller administration - vil blive stillet over for løsningen af praktiske kulturelle opgaver. Der skal vedtages love vedrørende skole og videnskab, radio og film, teater, biblioteker o.s.v,

den kommunale administration må beskæftige sig med byplan og skolebygninger o.s.v.

Og hertil kommer et par argumenter, som ved denne lejlighed bedes overvejet:

For mangfoldige mennesker er spørgsmålet om socialisme ikke blot et spørgsmål om løsning af nærliggende praktiske interesser,

men et spørgsmål om retfærdighed, om menneskelighed og retsindighed.

De mægtige samfundsændringer i indeværende århundrede har efterhånden medført en forskydning over imod de intellektuelle erhverv, taget i videste betydning, en række sociale midtergrupper, der beskæftiges med fyldepen og skrivemaskine,

med ekspedition, referat og planlægning o.s.v. Disse midtergrupper, der politisk er vore nærmeste naboer og bør være vore aktive medarbejdere, kan kun vindes og fastholdes af en politik, der også tager hensyn til det intellektuelle behov. Vi må give dem øget mulighed for at leve med på det kulturelle problemfelt - eller undvære dem. Hvis vi ønsker at vinde befolkningens flertal for et medarbejderskab omkring vore idéer, må vi have dem med.

Vort kulturelle arbejde er præget af de idéer, der sammenfattes i udtrykket: den demokratiske socialisme. Vi sætter friheden øverst. Uden frihed ingen ægte og sand kultur. Vi bekæmper diktaturet i alle dets afskygninger. De forsøg på infiltration, som tilhængere af den autoritære kultur åbenbart foretager på visse områder, må udsættes for offentlig belysning, og deres propaganda, som oftest skjuler sig under demokratisk maske, bår imødegås med klare argumenter. En fortsat spredning af autoritær smitte kan forgifte atmosfæren i det kulturelle liv og vil altid være et minus for den kraft hvormed et demokrati skal løse de virkeligt store opgaver.

Vi stiller mennesket i centrum. Vore bestræbelser i parti og stat har til formål: at give det enkelte menneske en rigere mulighed for udvikling og at give dot frie samarbejde mellem mennesker de bedst tænkelige betingelser. Vor socialistiske kamp er vendt imod de hæmninger af økonomisk og social karakter, der forringer menneskets værdighed som menneske. Vi går ind for en aktiv humanisme, d.v.s. for en humanisme, der vedkender sig ansvaret over for medmennesket.

Hvad kan vi da udrette? Det er her nødvendigt at undersøge hver enkelt kulturfelt for sig. En meget stor del af arbejderbevægelsens dygtiggørelse har hidtil været knyttet til vore politiske foreninger, og således vil det også være i fremtiden. De videregående kulturelle interesser må ikke nogensinde medføre, at det daglige slid med de små og dog så dybt nødvendige opgaver i vore foreninger agtes ringe. Tværtimod. Det er i vore partiforeninger, selve fundamenterne for det, som vi iøvrigt kan udrette, støbes. Der er også i denne forbindelse grund til at pege på pressen som en faktor af afgørende betydning. Pressen er en sammenbindende kraft i det mangfoldige arbejde, som udføres på fagligt, økonomisk, politisk, kulturelt område, og et uundværligt middel for den, der vil kende vor bevægelse indefra og i detaljer.

Det kulturelle arbejde har fået sit særlige organ i A.O.F., der i de forløbne år er vokset i omfang og betydning. I gamle dage var den umiddelbare erfaring den store læremester. Det er anderledes i dag. I dag er der ingen vej uden om bogen, når det

drejer sig om forståelse af et kompliceret samfund, om dygtiggørelse til opgavernes rette løsen, og i videre forstand: om personlig vækst. Det kulturelle arbejde er rykket frem i forgrunden som et nødvendighedsarbejde. Og det er da glædeligt at se, at oplysningsarbejdet i A.O.F. i de sidste vanskelige år, hvor så meget oplysnings-arbejde har måttet kapitulere, har været ustandseligt tiltagende.

Initiativet har ikke kendt til standsning. Her kræves der fortsat et meget stort antal medarbejdere, og det er at håbe, at man finder udvej til at ansætte flere helbeskæftigede medarbejdere.

Hvis man iøvrigt skal nævne de kuturelle kilder, må man vel stille hjemmet i spidsen. Her finder den opvoksende slægt sit præg, og det er en fundamental opgave at skabe så gode ydre rammer som overhovedet muligt for de titusinder af hjem. Der er endnu mangfoldige problemer, der må løses, inden husmoderen har fået de rette arbejdsvilkår, og børnene de rette vækstvilkår, og der er her et opgavefelt for de socialdemokratiske kvindeudvalg, hvis samvirksomhed ved beslutning jo sikkert på denne kongres bliver forbedret. På skoleområdet er det nødvendigt, at vi nu indtager et standpunkt. Det er på tide, at der gennemføres en mere konsekvent demokratisering af skole og uddannelse, og det er socialdemokratiet, der må gå i spidsen. Allerede i oktoberprogrammet 1952 udtaltes det, at der tiltrænges en reform af folkeskolen henimod en samlende skole uden eksamenspræg, og kravet gentages nu. Der er inden for vore rækker mange, der kunne ønske en eksamensfri barneskole, en udelt skole; bl. a. var Hartvig Frisch stærkt inde på tanken, medens andre - ikke mindst lærere - har været betænkelige ved et så stort skridt. Vi er en del politikere og skolefolk, som i fællesskab har drøftet den skolepolitiske situation, og i nær tilknytning til vore drøftelser udarbejdede jeg en pjece, som før valget blev rundsendt til partiforeningerne med anmodning om at fremkomme med eventuelle bemærkninger inden kongressen. I denne pjece, der er optrykt som kapitel i "Mennesket i centrum", og hvis opfattelse nu indankes for kongressen, er vi gået ind for det efter vor mening realpolitiske standpunkt, at der bør gives de lokale myndigheder, omfattende også lærere og forældre, større frihed til at forme den lokale skole efter eget behov.

Vort mål er:

at folkeskolen i kraft af kvalitet bliver den fælles skole for

alle børn.

at undervisningspligten udvides til barnets 15. år, at der inden for en fælles ramme gives den størst mulige fri lu til udvikling af undervisningsformer og skoletyper, at landsbyskole og købstadsskole sættes i stand til at give børnene samme udviklingsmuligheder, at der bliver lige start for lige evner,
at der overalt tilstræbes det bedst mulige samarbejde mellem skole og hjem, mellem lærere og forældre, og at der skabes en organisk forbindelse mellem folkeskolen og de efterfølgende ungdomsskoler.

For at nå dette mål må der opstilles et korttids- og et langtidsprogram, således som det f.eks. også er sket i Norge.
Visse reformer må realiseres snarest muligt, herunder et højt tiltrængt byggeri. En kreds af socialdemokratiske lærere her i København med Johs. Fosmark som ordfører i skrivelse til Socialdemokratisk Forbund har fremsat ønske om hurtige reformer i det daglige skolearbejde. Der nævnes: nemmere adgang til hurtigere ændringer i undervisnings- og læseplaner, en rigtigere fordeling af skolestoffet på alderstrinene, en mere virkelighedsnær og aktuel udvælgelse af fagområder og fagemner. Der er her peget på noget afgjort rigtigt.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at en videregående reform er påkrævet, hvis vi bl.a. skal fjerne det eksamenspræg, der har bredt sig mere og mere i indeværende århundrede. Vi må eksamensvæsenet til livs.

Det forslag, vi har stillet, skulle - også efter bladet "Folkeskolen"s opfattelse - have realpolitiske muligheder. Vi foreslår, at optagelsesprøven praktisk talt forsvinder, at skolens ældste
afdeling for de 12-15årige overalt kaldes “hovedskole”, og at “hovedskolen” som en frivillig ordning kan afsluttes med en enkelt “hovedskole”-eksamen, samlet omkring de væsentlige fag, dansk og regning og et fremmed sprog. Medens den nuværende skole er delt i to linjer, en eksamenslinje og en eksamensfri linje, bør der i fremtidens skole være en friere linjedeling, eventuelt kan den indrettes med flere linjer, eftersom de kommunale myndigheder, lærere og forældre, måtte ønske det, Men samtlige linjer skal principielt kunne føre frem til hovedskoleeksamen.
En sådan ordning vil rette på den aktuelle situation og give frie udviklingsmuligheder. Den nuværende ordning kan bevares;
men der er også mulighed for at bane vej for en udelt skole, hvor børnene holdes samlede i de væsentlige fag.

I tilknytning til skolereformen bør der tilstræbes en modernisering af læreruddannelsen, og det vil ikke mindst være af betydning, at der oprettes et pædagogisk forskningsinstitut, således som kommissionsbetænkningen nu foreslår.

Fra folkeskolen bør der være frie opstigningsmuligheder til ungdomsskolerne, der rettest bør samles i eet departement. Jeg henviser til den store betænkning, som sidste år blev afgivet, og som desværre mødte modstand fra borgerligt hold i rigsdagen. Såfremt det skal lykkes at få al dansk ungdom i skole, må uddannelsen demokratiseres.

Intet barn, der har evnerne, bør forhindres i sin udvikling på grund af forældrenes kår. Der bør være lige start for lige evner og lige udviklingsmuligheder.

Det er vort håb, at folkeskolen fortsat må bevare sin plads i dansk arbejderbevægelse. For tiden har vi kun 1 højskole, nemlig den i Roskilde, men takket være et enestående initiativ fra De samvirkende fagforbund og offervilje fra samtlige fagorganiserede arbejdere, er det nu lykkedes at opbygge en millionfond, der skal anvendes til oprettelse af nye højskoler. Disse højskoler skal først og fremmest være hjemsteder for en åbensindet humanisme, for frie studier og fri debat.

Og så er der det meget krævende spørgsmål om videnskab og forskning. Det er lykkedes i de senere år at forbedre kårene for
den arbejdende videnskab, og disse bestræbelser bør fortsættes.
Fra arbejder side støtter vi ikke blot det videnskabelige arbejde, der resulterer i nye tekniske og økonomiske fremskridt, men også enhver videnskabsgren, der tilsigter erkendelse af
den verden, hvori vi lever. Det er at ønske, at videnskabskommissionens arbejde snarest kan afsluttes.

Når det drejer sig om folkekulturens niveau, har videnskaben et særligt ansvar. Her i landet har videnskaben altid erkendt dette ansvar, og der er skabt en populær videnskab, der søger sin lige i alsidighed. Lad os ved denne lejlighed udtale vor taknemmelighed over for videnskabsmændene, der gennem deres arbejde har støttet os i vor kulturelle bestræbelser.

Blandt vore fremtidsønsker må vi nævne, at vi gerne ser kursus oprettet i tilknytning til vore universiteter, således at mennesker, der arbejder i offentlighedens tjeneste kan videreføre den dygtiggørelse, der er påbegyndt i politiske og kulturelle organisationer.

En særlig betydning har de store kulturmidler fået i dette industrialismens århundrede. Takket være de mekaniske massespredningsmidler: bogtryk, presse, radio, film o.s.v. er der mulighed for at få kulturens værdier ud til det hele folk. Lad mig nævne ganske enkelte af de opgaver, der nærmest falder i øjnene.

Bogen er stadig det betydningsfuldeste kulturelle middel, vi har.
Et demokrati, der forstår at værge om sine muligheder, vil sørge for, at forfattere får anstændige kår at leve under, og at deres bøger får den størst mulige spredning. Hvad det sidste angår er der udført et godt arbejde gennem bibliotekerne. Enkelte sognebiblioteker har dog langt igen, inden det fuldkomne er nået. En særlig indsats er ydet gennem billig-bogen. Forlaget Fremad's indsats på dette område fortjener den største anerkendelse. Det første års serie er trykt i lige ved 3/4 million eksemplarer. Nu kommer det andet år, som er det afgørende og der appelleres herved til fornyet indsats.

Hvad teatret angår har vi jo organisationerne "Arte" og "Andels- teatret", der hver for sig betyder et plus i udviklingen. Det helt rigtige nås dog først gennem et landsomspændende rigsteater, og det må være en af fremtidens nærmest liggende opgaver at organisere et sådant. Gennem rigsteatret kan der skabes tryggere kår for skuespillerne og tilrettelægges et friere repertoire.

På radio-området har Arbejdernes radioforbund gennem årene været tolk for så at sige ethvert fremskridt. Nu er det fjernsynet, der skal
virkeliggøres, ligesom landet bør dækkes med FM-stationer. Det er et grundsynspunkt for os, at radiofoniens organisation ind i fremtiden giver plads for det folkevalgte element, således at der etableres det bredest mulige samarbejde til alle sider.

En række opgaver på kunstens område varetages af Arbejdernes kunstforening, der nu er medvirkende til, at kunsten når ud til
arbejdspladserne. Det er utvivlsomt et kulturarbejde, der efterhånden vil vokse i styrke, så at der dannes kunstforeninger i mange af vore byer.
Vi bør vedkende os vort ansvar over for den skabende kunst, så at vi giver den nye opgaver, hvor offentlige bygninger skal rejses. Mange kommuner bør henlægge et beløb, om end nok så beskedent, hvert år til indkøb af kunst til udsmykning af parker, pladser og lokaler.

Der er vældige problemområder. Tænk på, hvad der kræves af indsats og organisation på så forskellige felter som idræt og sport.

Bogen ''Mennesket i centrum" afsluttes med et afsnit om det kulturelle samarbejde. Det er nemlig vort ønske at udvide samarbejdet til mange andre demokratiske kulturelle organer her i landet, og at søge samarbejde både nordisk og internationalt. Arbejderbevægelsen er ikke sig selv nok. Vi ønsker kulturelt at mobilisere alle nationens kræfter, men ikke for nationens skyld alene.

Den bevægelse, vi tilhører, er århundredets største kulturbevægelse. Det giver inspiration og styrke. Det giver også ansvar. Og det er vort håb, at hver enkelt kvinde og mand i vore bevægelse vil være med i både ide og arbejde.